

MÅNADENS SJUKDOM

ACTINOACILLOS

Sjukdomen förekommer i flera olika former. Den mest akuta formen kallas ”elakartad lungsjuka” medan den vanligaste, kroniska formen benämns actinobacillos (”aktinobasilläs”) eller rätt och slätt ”pleurit”. Actinobacillos kan också vara ett samlingsnamn för alla formerna. Pleurit är det grekiska ordet för lungsäcksinflammation och kan även orsakas av andra bakterier.

Actinobacillos orsakas av bakterien *Actinobacillus pleuropneumoniae* (APP). Man känner till 15 olika varianter av bakterien, så kallade serotyper, vilket utnyttjas i diagnostiken. Serotyp 1 anses vara ”elakast” men finns dessbättre inte i Sverige. Däremot finns serotyperna 2, 3, 4, 5 och 6. De olika serotyperna har varierande förmåga att orsaka sjukdom och att undvika kroppens immunförsvar. Bland annat kan de producera olika gifter (så kallade *toxiner*). Dessa toxiner kallas Apx I, II, III eller IV och kan förekomma ensamma eller i olika kombinationer.

Elakartad lungsjuka orsakas oftast av kombinationen Apx I och II och vanligen av serotyperna 1, 2 eller 5. Sjukdomen uppträder *akut* (=snabbt) eller *perakut* (=mycket snabbt). Sjukdomen har en kort *inkubationstid* (tiden mellan smittotillfället och insjuknandet), i extrema fall bara några timmar. Symptomen innefattar hög feber, slöhet, aptitlöshet, och hosta. Djuren får svårt att andas, sitter flämtande med uppsträckt huvud, och de kan blöda från mun och tryne. Några djur kan få cirkulationssvikt (ses som blårod, missfärgad hud, ffa på öron och tryne). Dessa grisar dör ofta snabbt och enstaka djur kan hittas döda utan tidigare symptom.

Kronisk (=långsamt förlöpande) eller *subklinisk* (=utan tydliga symptom) actinobacillos är den vanligaste formen i Sverige. Den kan utvecklas efter en akut sjukdom, eller komma smygande utan några tydliga kliniska symptom. Vanligast ses hosta, sämre tillväxt och att djuren inte klarar ansträngning. Feber, slöhet och aptitlöshet ses ibland. Grisarna kan också bära på infektionen utan några symptom. Alla serotyper kan orsaka den kroniska formen.

Sjukdomen är vanlig. Smittan sprids framförallt med symptomlösa, smittbärande grisar. Över korta avstånd kan den också spridas via luften. Andra infektioner (t.ex. PMWS, SEP eller PRRS) kan förvärra sjukdomen. Smittspridning och sjukdomsutbrott gynnas vid kontinuerlig uppfödning där äldre och yngre djur, liksom infekterade och oinfekterade djur blandas. En hög belägningsgrad eller en dåligt fungerande ventilation ger en snabbare smittspridning.

Förekomst av pleurit vid obduktion kan tyda på actinobacillos, men för att kunna påvisa bakterien måste prov tas från akuta sjukdomsfall. En hög frekvens av pleuriter vid slakt (kod 75/76) ger en stark misstanke om actinobacillos. Antikroppar mot bakterien kan påvisas i blodprov. Sjukdomen kan behandlas med vanligt penicillin och den viktigaste förebyggande åtgärden är att öka graden av sektionering och minska blandningen av djur av olika åldrar och ursprung.

Kontaktuppgifter:

Magdalena Jacobson
Box 7054
750 07Uppsala
Magdalena.Jacobson@slu.se